

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Obywatelskich

Prof. dr Andrzej ZOLL

00-090 Warszawa
Al. Solidarności 77

Tel. centr. 551 77 00
Fax 827 64 53

Warszawa, 26 listopada 2003 r.

36272

RPO455706-VI/03/DN

Pan
Andrzej RACZKO
Minister Finansów
WARSZAWA

Szanowny Panie Ministrze,

Otrzymuję informacje i skargi podatników, z których wynika, że organy skarbowe wszczynają postępowanie karne skarbowe z powodu niezawiadomienia w terminie 30 dni właściwych urzędów skarbowych o dokonaniu wymiany dowodu osobistego na nowy.

Wymiana dowodów osobistych ma charakter obowiązku powszechnego, nałożonego na obywateli ustawą z dnia 9 kwietnia 1974 r. o ewidencji ludności i dowodach osobistych (tj. Dz.U. z 2001 r. Nr 87, poz. 960 ze zm.). Na obywateli nałożono obowiązek poniesienia jej kosztów. Jak wynika z analizy obowiązujących przepisów oraz informacji obywateli, na obywateli przerzucony został także obowiązek zawiadomienia urzędu skarbowego o zmianie numeru dowodu osobistego, pod groźbą odpowiedzialności za wykroczenie karne skarbowe, określone w art. 81 § 1 pkt 1 ustawy z dnia 10 września 1999 r. Kodeks karny skarbowy (Dz.U. Nr 83, poz. 930) i zagrożone karą grzywny.

Ustawa z dnia 13 października 1995 r. o zasadach ewidencji i identyfikacji podatników i płatników (Dz.U. Nr 142, poz. 702 ze zm.) w art. 9 nakłada na podatników obowiązek aktualizowania danych objętych zgłoszeniem identyfikacyjnym przez dokonanie zgłoszenia aktualizacyjnego do właściwego naczelnika urzędu skargowego. Termin dla wykonania obowiązku zgłoszenia organowi podatkowemu aktualizacji danych objętych zgłoszeniem NIP uzależniony jest od sytuacji formalno-prawnej podatnika i

sposobu rozliczania przez niego podatku. W myśl art. 5 ust. 2 tej ustawy zgłoszenie identyfikacyjne osób fizycznych zawiera następujące dane: nazwisko, imiona, imiona rodziców, płeć, nazwisko rodowe, obywatelstwo lub obywatelstwa, adres miejsca zamieszkania, adres miejsca zameldowania na pobyt stały lub czasowy, rodzaj i numer dowodu tożsamości oraz numer ewidencyjny PESEL. Każda zatem zmiana danych objętych zgłoszeniem identyfikacyjnym, w tym także wymiana dowodu osobistego, wymaga dokonania przez podatnika zawiadomienia naczelnika właściwego urzędu skarbowego o jej zaistnieniu, pod groźbą kary przewidzianej w Kodeksie karnym skarbowym.

Moje zastrzeżenia wzbudza jednak brak zindywidualizowania spenalizowanych w Kodeksie karnym skarbowym czynów zabronionych, polegających m.in. na zaniechaniu przez podatnika zawiadomienia właściwego organu podatkowego o zmianach swoich danych ewidencyjnych, co może mieć znaczenie w postępowaniu skarbowym i na niezawiadomieniu organu podatkowego o zmianie serii i numeru dowodu osobistego, szczególnie, że wymiana tych dokumentów została na obywateli nałożona aktem ustawowym, przy czym wymiana dowodu osobistego (jeżeli nie jest spowodowana zmianą innych danych osobowych), a jedynie w wykonaniu obowiązku wymiany dokumentu w ustalonych przez ustawodawcę terminie, nie powoduje żadnych istotnych zmian w systemie ewidencji ludności (PESEL) oraz systemie ewidencji podatników (NIP).

Kolejna wątpliwość jaka pojawia się na tle tej sprawy dotyczy celów, którym służyć na zbieranie przez organy skarbowe informacji o rodzaju i numerze dowodu tożsamości pod „groźbą kary”. Zgodnie z art. 31a ust. 1 ustawy o ewidencji ludności i dowodach osobistych cechą jednoznacznie identyfikującą osobę fizyczną jest numer PESEL. Numer ten zamieszczany jest każdorazowo w dowodzie osobistym i nie ulega zmianie. Skoro zaś rodzaj i numer dowodu osobistego nie identyfikuje danej osoby lecz PESEL rodzi się uzasadnione pytanie, czy niezbędne jest żądanie aktualizacji tych danych przez podatników. Pozwolę sobie przypomnieć, że zgodnie z art. 51 ust. 2 Konstytucji RP władze publiczne nie mogą gromadzić o obywatelach innych informacji niż niezbędne w demokratycznym państwie prawnym. Dlatego też będę zobowiązany za wyjaśnienie, w kontekście powołanego art. 51 ust. 2 Konstytucji RP niezbędności aktualizacji danych dotyczących rodzaju i numeru dokumentu tożsamości.

Według art. 1 § 1 Kodeksu karnego skarbowego przestępstwem lub wykroczeniem skarbowym może być tylko czyn społecznie szkodliwy zabroniony pod groźbą kary przez ustawę obowiązującą w czasie jego popełnienia. Trudno uznać, że niepoinformowanie organu podatkowego o zmianie oznaczenia dowodu osobistego jest czynem społecznie szkodliwym. Ani bowiem charakter, czy rodzaj zagrożonego dobra chronionego, ani skutki niedopełnienia przez podatnika owego obowiązku nie dają - w mojej ocenie - podstaw do zakwalifikowania tego czynu jako społecznie szkodliwego.

Także w myśl przepisu art. 1 § 2 Kks nie jest przestępstwem skarbowym lub wykroczeniem skarbowym czyn zabroniony, którego społeczna szkodliwość jest znikoma.

Z tych powodów, w mojej ocenie, nieporozumieniem jest penalizowanie niepowiadomienia w określonym terminie organów podatkowych o zmianie numeru czy formy dokumentu tożsamości i wymierzanie kar w razie niedopełnienia obowiązku, który powinny wykonać organy państwowe (jak np. organy właściwe w sprawach ewidencji ludności i dowodów osobistych) przez przekazanie stosownych danych o nowym dokumencie tożsamości do urzędu skarbowego właściwego dla miejsca zameldowania (lub ostatniego miejsca zameldowania podatnika) bądź też dane te powinny być przekazywane właściwym urzędom skarbowym centralnie przez system PESEL.

Skoro jest możliwe do zrealizowania przekazywanie przez organy prowadzące ewidencję ludności, pisemnych informacji o zgonach podatników do właściwych dla ich ostatniego miejsca zamieszkania urzędów skarbowych, który to obowiązek nakłada na organy ewidencji ludności art. 12 ust. 3 ustawy o zasadach ewidencji i identyfikacji podatników i płatników, to nie należy przerzucać na podatników obowiązku przekazywania informacji o nowych numerach dowodów osobistych.

Przedstawiając Panu Ministrowi pod rozwagę i ocenę omawiany problem, proszę o poinformowanie mnie o zajęтым stanowisku.

Z wyrazami szacunku

/-/